

การบริหารการศึกษาเพื่อผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง: การเรียนรู้เทคโนโลยี

ใหม่ในบริบทของวัฒนธรรมและประเพณี*

EDUCATIONAL ADMINISTRATION FOR THE ELDERLY IN LAMPANG PROVINCE: LEARNING NEW TECHNOLOGIES IN THE CONTEXT OF CULTURE AND TRADITION

ธนกร สิริสุคันธา¹, ฐิติวัชร ธีรรัฐนิธิคุณ² และ พระฐานี ฐิตวิริโย³

Thanakorn Sirisugandha¹, Thitiwat Theeraratnithikhun² and PhraThanee Thitawiriyo³

^{1,2}หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

^{1,2}Doctor of Philosophy Program in Management, Lampang Rajabhat University, Thailand

³มูลนิธิสถานธรรมปสิทิวา อําเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

³Pleekwiwek Dhrama Center Foundation, Wiang Haeng District, Chiang Mai Province,
Thailand

Email: noithonglek@hotmail.com

บทคัดย่อ

การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุและช่องว่างทางดิจิทัลในจังหวัดลำปาง สร้างความท้าทายต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน บทความนี้วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาตลอดชีวิต ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ และการศึกษาที่ตอบสนองความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อเสนอแนวทางการบริหารการศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยพิจารณาความสอดคล้องกับวัฒนธรรมและประเพณีของภาคเหนือตอนบน

ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การบริหารหลักสูตรและกิจกรรม ที่บูรณาการความรู้ทางเทคโนโลยีเข้ากับบริบทวัฒนธรรมล้านนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถส่งเสริมการปรับตัวต่อ

* Received 29 November 2025; Revised 24 December 2025; Accepted 25 December 2025

เทคโนโลยีใหม่ เพิ่มคุณภาพชีวิต และสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางสังคม รวมทั้งความยั่งยืนของชุมชนอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา; ผู้สูงอายุ; การเรียนรู้เทคโนโลยี; การเรียนรู้ตลอดชีวิต

Abstract

This conceptual paper examines the increasing aging population and the digital divide in Lampang Province, which pose critical challenges to the development of learning capabilities among older adults, particularly in relation to new technologies that play an essential role in daily life. The study analyzes and synthesizes key concepts in lifelong educational administration, adult learning theory, and culturally responsive education to propose administrative approaches for promoting technology learning among older adults. Emphasis is placed on ensuring alignment with the cultural context and traditions of Northern Thailand.

The analysis highlights that curriculum administration and learning activities integrating technological knowledge with Lanna cultural heritage and local wisdom can enhance older adults' adaptation to new technologies, improve their quality of life, strengthen social participation, and contribute to systematic and sustainable community development.

Keywords: Educational administration; Older adults; Technology learning; Lifelong learning

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างรวดเร็ว โดยมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มสูงจากร้อยละ 10.7 ในปี พ.ศ. 2548 เป็น

ร้อยละ 17.6 ในปี พ.ศ. 2563 และคาดการณ์ว่าจะถึงร้อยละ 20.5 ภายในปี พ.ศ. 2568 (National Statistical Office, 2020) สอดคล้องกับนิยามสังคมสูงอายุนระดับสมบูรณ์ตามเกณฑ์องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2019) ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการวางแผนทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระยะยาว

ขณะเดียวกัน การขับเคลื่อนสู่ยุคดิจิทัลตามนโยบาย Thailand 4.0 (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017) และแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Ministry of Digital Economy and Society, 2020) ได้ทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการดำเนินชีวิต ครอบคลุมการสื่อสาร บริการสาธารณสุข การทำธุรกรรมทางการเงิน และบริการภาครัฐ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาดังกล่าวสร้างช่องว่างทางดิจิทัลอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงและการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ (Czaja et al., 2006; van Deursen & Helsper, 2015; Hunsaker & Hargittai, 2018)

จังหวัดลำปางเป็นพื้นที่ที่สะท้อนความท้าทายดังกล่าวอย่างชัดเจน โดยมีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงถึงร้อยละ 22.5 ในปี พ.ศ. 2563 และมีแนวโน้มเพิ่มเป็นร้อยละ 27 ภายในปี พ.ศ. 2568 (Lampang Provincial Statistical Office, 2020) จัดอยู่ในระดับสังคมสูงอายุน้อยตามเกณฑ์องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2021) ปัจจัยสำคัญประกอบด้วย อัตราการเกิดที่ลดลง อายุขัยเฉลี่ยที่เพิ่มสูงขึ้น และการอพยพแรงงานสู่เขตเมือง (Knodel & Chayovan, 2008) นอกจากนี้มิติประชากรแล้ว ลำปางยังมีเอกลักษณ์วัฒนธรรมล้านนาที่เข้มแข็ง ทั้งภาษา ประเพณี และพิธีกรรมท้องถิ่น เช่น ประเพณีสลากภัตและพิธีบูชาพระธาตุ (UNESCO, 2015; Ruentun et al., 2019) ผู้สูงอายุมิบทบาทเป็นแกนกลางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาและความเป็นผู้นำทางสังคม (Tumakaew et al., 2024) ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาจึงต้องบูรณาการทั้งศักยภาพทางวัฒนธรรมและความจำเป็นด้านทักษะร่วมสมัย เนื่องจากการจัดการศึกษาไม่ได้เป็นเพียง "การแก้ปัญหา" แต่เป็นการพัฒนาศักยภาพ และส่งเสริมบทบาทผู้สูงอายุในฐานะ "ผู้เชี่ยวชาญและผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น"

ผู้สูงอายุในลำปางจำนวนมากประสบปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็น อาทิ สมาร์ทโฟน แอปพลิเคชันธนาคารออนไลน์ บริการสาธารณสุขทางไกล และระบบสวัสดิการภาครัฐ การขาดทักษะดังกล่าวนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล ความเสี่ยงต่อการถูกหลอกลวงออนไลน์ การแยกตัวทางสังคม และคุณภาพชีวิตที่ลดลง (Seifert, 2020; Van Volkom et

al., 2020) ปัญหาซับซ้อนยิ่งขึ้นเมื่อการจัดการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรพัฒนาทักษะดิจิทัลมักถูกออกแบบโดยไม่คำนึงถึงภาษา วิถีชีวิต และรูปแบบการเรียนรู้เฉพาะพื้นที่ ส่งผลให้มีอัตราการเข้าร่วมและประสิทธิผลต่ำ (Ministry of Education, Thailand, 2019) ในขณะที่งานวิจัยชี้ว่าการเรียนรู้ของผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อเชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตและบริบทวัฒนธรรม (Merriam & Kee, 2014)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การบริหารการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง โดยใช้การวิเคราะห์เอกสารและการสังเคราะห์แนวคิด (Document Analysis and Conceptual Synthesis) เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลที่สอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมล้านนา รวมทั้งตอบสนองการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในฐานะทั้งผู้เรียนรู้และผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยนำเสนอ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาเพื่อผู้สูงอายุในความหลากหลายทางวัฒนธรรม สถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง ปัญหาการเรียนรู้เทคโนโลยี ความสำคัญของวัฒนธรรมและประเพณี แนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ บทสรุป ตลอดจนข้อเสนอแนะ แสดงตามลำดับ ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาเพื่อผู้สูงอายุในความหลากหลายทางวัฒนธรรม

การบริหารการศึกษาเพื่อผู้สูงอายุในบริบทความหลากหลายทางวัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบที่มุ่งให้ผู้สูงอายุได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม สอดคล้องกับความแตกต่างด้านภาษา ความเชื่อ วิถีชีวิต และทุนทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การบริหารการศึกษาในความหมายดังกล่าวครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การออกแบบหลักสูตร การพัฒนาผู้สอน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ไปจนถึงการติดตามและประเมินผลที่คำนึงถึงบริบทและความแตกต่างของผู้เรียน (Jarvis, 2012; UNESCO, 2015)

แนวคิดดังกล่าวมีความสำคัญยิ่งในยุคสังคมสูงวัยที่ประเทศไทยกำลังก้าวสู่ระดับสมบูรณ์ การจัดการศึกษาที่ตอบสนองผู้สูงอายุสามารถส่งเสริมสุขภาพกาย-ใจ ลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล และเสริมสร้างทุนทางวัฒนธรรมในชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ เช่น ชุมชนล้านนา ซึ่งมีระบบคุณค่า ภาษา และภูมิปัญญาที่แตกต่าง การบริหารการศึกษาในลักษณะพหุวัฒนธรรมจึงเป็นกลไกในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความหมาย และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (Gay, 2010; Merriam & Kee, 2014)

ในเชิงทฤษฎี แนวคิดหลักที่เป็นรากฐานของการบริหารการศึกษาเพื่อผู้สูงอายุในบริบทความหลากหลายทางวัฒนธรรมประกอบด้วย (1) แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยกรอบแนวคิดของ UNESCO (2015) และ Delors et al. (1996) เน้นว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต ครอบคลุมทั้งการเรียนรู้ในระบบ นอกกระบบ และไม่เป็นการ การจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุจึงต้องมีความยืดหยุ่น เปิดกว้าง และตอบสนองต่อความสนใจ ความต้องการ และภูมิหลังทางวัฒนธรรมของผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม (Findsen & Formosa, 2011; Jarvis, 2012) ในบริบทล้านนา แนวคิดนี้สะท้อนผ่านการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ภาษา ภูมิความรู้ด้านหัตถกรรม หรือพิธีกรรมท้องถิ่น ร่วมกับการเรียนรู้ทักษะดิจิทัลสมัยใหม่ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวและใช้ศักยภาพของตนในการพัฒนาชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

แนวคิด (2) ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Andragogy) โดย Knowles (1984) อธิบายว่าผู้ใหญ่เป็นผู้เรียนที่มีประสบการณ์ชีวิตหลากหลาย ต้องการความยืดหยุ่น การมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้ การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุจึงควรเน้นการมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา (Problem-based Learning) และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Merriam, 2001; Merriam & Bierema, 2014) ในบริบทล้านนา การใช้ประสบการณ์ของผู้สูงอายุ เช่น ภูมิปัญญาการทอผ้า การบูชาเมือง หรือความรู้ด้านสมุนไพร เป็นฐานในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น การบันทึกและเผยแพร่ผ่านสื่อดิจิทัล จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความหมายของการเรียนรู้และเกิดแรงจูงใจภายใน

ส่วนแนวคิด (3) คือ การศึกษาที่ตอบสนองความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Culturally Responsive Teaching) ตามที่ Gay (2010) และ Ladson-Billings (1995) ชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมต้องเคารพและให้คุณค่าต่อภาษา ความเชื่อ และวิถีชีวิตของผู้เรียน การบริหารการศึกษาเพื่อผู้สูงอายุจึงควรบูรณาการเนื้อหาทางวัฒนธรรมล้านนากับการ

เรียนรู้ในยุคดิจิทัล เช่น การนำสื่อท้องถิ่น เพลงพื้นเมือง หรือประวัติความเป็นมาของเมืองมาใช้เป็นสื่อการสอน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อขยายการเข้าถึงการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดด้านการเดินทางหรือสุขภาพ (Merriam & Kee, 2014)

นอกจากนี้ แนวคิด (4) แนวคิดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Education) ของ Freire (1970) มีบทบาทสำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สูงอายุและชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาหลักสูตร ไปจนถึงการประเมินผล ซึ่งช่วยให้การบริหารการศึกษาเกิดความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการจริงของชุมชนล้านนา และส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการพัฒนา

กล่าวโดยสรุป การบริหารการศึกษาเพื่อผู้สูงอายุในความหลากหลายทางวัฒนธรรมคือการผสมผสานแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ การเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ตลอดจนแนวคิดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อจัดระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทชีวิตและอัตลักษณ์ของผู้สูงอายุล้านนา โดยมีเป้าหมายสูงสุดในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วม และบทบาทของผู้สูงอายุในการขับเคลื่อนชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน

สถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2567 โดยมีผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) กว่า 14.16 ล้านคน หรือ ร้อยละ 20.2 ของประชากรทั้งหมด และคาดการณ์ว่าจะขยับเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super Aged Society) ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า ซึ่งสถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรที่มีผลกระทบต่อการวางแผนพัฒนาทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นจังหวัดในภาคเหนือตอนบนที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุมากกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office, 2024) พบว่าผู้สูงอายุมีจำนวนเกือบหนึ่งในสี่ของประชากรทั้งหมดของจังหวัด ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างชัดเจน

การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุส่งผลต่อความจำเป็นในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต การบริการทางสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านสุขภาพ การเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในสังคม (United Nations, 2023) การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมิโอกาสเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ จึงเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพและคุณภาพชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในยุคดิจิทัล

ในจังหวัดลำปาง หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นได้เริ่มดำเนินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ดิจิทัลชุมชน และศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของเทศบาล ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุสามารถใช้สมาร์ทโฟน สื่อสังคมออนไลน์ และบริการภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Department of Older Persons, 2023) อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงเทคโนโลยี ความไม่มั่นใจในการใช้งาน และปัญหาด้านทักษะดิจิทัล โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทหรือภูเขา ซึ่งยังขาดโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลที่เพียงพอ (Tipayalai, 2025)

ในอีกมิติหนึ่ง บริบททางวัฒนธรรมของจังหวัดลำปาง ซึ่งมีพื้นฐานจากวัฒนธรรมล้านนาและค่านิยมการเคารพผู้ใหญ่ มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ (Jitae & Sukseetong, 2022) การส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีควรดำเนินการโดยคำนึงถึงบริบทวัฒนธรรมดังกล่าว เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุในท้องถิ่น การบูรณาการวัฒนธรรมเข้ากับการเรียนรู้เทคโนโลยีจึงเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและความยั่งยืนของการเรียนรู้

โดยสรุป สถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดลำปางสะท้อนถึงทั้งความท้าทายและโอกาสในการพัฒนา แม้จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นจะก่อให้เกิดแรงกดดันต่อระบบสังคมและการศึกษา แต่ก็เปิดโอกาสให้มีการพัฒนานโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ซึ่งเน้นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมกับเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมิศักยภาพในการปรับตัว และมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมยุคใหม่

ปัญหาการเรียนรู้เทคโนโลยี

การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมดิจิทัลทำให้เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การสื่อสาร สุขภาพ และบริการสาธารณะ อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุจำนวนมากยังคงประสบปัญหาในการเข้าถึงและเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (World Health

Organization, 2022) ปัญหาดังกล่าวไม่เพียงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) ที่อาจส่งผลกระทบต่อความเท่าเทียมในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในสังคม

ปัญหาหลักในการเรียนรู้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุประกอบด้วยหลายมิติ ได้แก่ มิติด้านจิตใจ มิติด้านกายภาพ และมิติด้านทักษะการเรียนรู้ (Charness & Boot, 2016) ในด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมักมีความวิตกกังวลหรือขาดความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องใช้อุปกรณ์ที่ซับซ้อนหรือมีคำศัพท์ทางเทคนิคจำนวนมาก (Vaportzis, Clausen, & Gow, 2017) ปัญหานี้สัมพันธ์กับทัศนคติของผู้สูงอายุที่มองว่าเทคโนโลยีเป็นเรื่องของคนรุ่นใหม่ ทำให้ขาดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้หรือฝึกฝนการใช้งานอย่างต่อเนื่อง

ในด้านกายภาพ ผู้สูงอายุหลายคนมีข้อจำกัดทางร่างกาย เช่น การมองเห็นไม่ชัด ความช้าของการเคลื่อนไหว หรือปัญหาการได้ยิน ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้การเรียนรู้เทคโนโลยีต้องใช้เวลาและความพยายามมากขึ้น (Czaja et al., 2019) การออกแบบอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนรู้ที่ไม่คำนึงถึงข้อจำกัดทางกายภาพจึงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกไม่สะดวกและไม่มั่นใจในการใช้งาน

ในด้านทักษะการเรียนรู้ ผู้สูงอายุบางกลุ่มขาดพื้นฐานความรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy) โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีในการทำงานมาก่อนเกษียณ (Hunsaker & Hargittai, 2018) การเรียนรู้เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) โดยเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Learning) ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความมั่นใจและพัฒนาทักษะได้อย่างต่อเนื่อง

สำหรับในจังหวัดลำปาง ปัญหาการเรียนรู้เทคโนโลยีของผู้สูงอายวยังคงปรากฏอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่ประสบข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของคุณภาพสัญญาณอินเทอร์เน็ต ความครอบคลุมของเครือข่าย และการเข้าถึงอุปกรณ์ดิจิทัลพื้นฐาน ซึ่งพบว่าพื้นที่บางอำเภอ เช่น อำเภอแม่ทะ อำเภอองาว และอำเภอแจ้ห่ม ยังมีจุดอับสัญญาณหรือความเร็วอินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียร ส่งผลให้การใช้งานแอปพลิเคชันพื้นฐาน เช่น การสื่อสารผ่านไลน์ การสืบค้นข้อมูล หรือการทำธุรกรรมออนไลน์ เป็นไปอย่าง

ติดขัด แม้ภาครัฐจะขยายโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตชุมชนในหลายพื้นที่ แต่คุณภาพและความสม่ำเสมอของสัญญาณยังไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เทคโนโลยีในระยะยาว (Lampang Provincial Statistical Office, 2024) นอกจากนี้ ผู้สูงอายุจำนวนมากในพื้นที่ชนบท รวมถึงในจังหวัดลำปาง ยังไม่มีอุปกรณ์ดิจิทัลที่เหมาะสม เช่น สมาร์ทโฟนที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ หรือหน้าจอขนาดใหญ่ที่รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ส่งผลให้การเรียนรู้ทำได้จำกัด เนื่องจากอุปกรณ์ที่ล้าสมัยมักไม่รองรับแอปพลิเคชันใหม่ ๆ หรือมีความซับซ้อนเกินกว่าที่ผู้สูงอายุจะใช้งานได้อย่างสะดวก (Thai Health Promotion Foundation, 2024)

ทั้งนี้ ความแตกต่างด้านระดับการศึกษาและรายได้ ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีในลำปาง ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่ำมักขาดพื้นฐานด้านการรู้ดิจิทัล ทำให้มีความยากลำบากในการเข้าใจคำศัพท์ทางเทคนิคหรือขั้นตอนการใช้งานอุปกรณ์สมัยใหม่ ขณะที่กลุ่มที่มีรายได้ต่ำไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่จำเป็น เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต หรือบริการอินเทอร์เน็ตประจำบ้าน นอกจากนี้ การมีรายได้จำกัดยังลดโอกาสในการเข้าร่วมอบรมที่ต้องเดินทาง หรืออาจมีค่าใช้จ่ายแฝง เช่น ค่าซิมอินเทอร์เน็ต หรือค่าเดินทางไปยังศูนย์การเรียนรู้ในเมือง (Jitpiromsri, 2021) ด้วยเหตุนี้ ช่องว่างทางดิจิทัลในลำปางจึงปรากฏทั้งในเชิงโครงสร้างพื้นฐานและความเหลื่อมล้ำส่วนบุคคล ผู้สูงอายุในชนบทจึงมีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ในระดับต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเทียบกับผู้สูงอายุในเขตเมือง ส่งผลให้การพัฒนาศักยภาพด้านดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากบริการสาธารณะออนไลน์ยังดำเนินไปได้อย่างจำกัดในกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการเรียนรู้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุจึงต้องดำเนินการอย่างบูรณาการ โดยผสมผสานแนวคิดด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิผล ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนในสังคมดิจิทัล

ความสำคัญของวัฒนธรรมและประเพณี

วัฒนธรรมและประเพณีถือเป็นรากฐานสำคัญของสังคมไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะด้านภาษา ขนบธรรมเนียม และวิถีชีวิตที่สะท้อนความผูกพันของผู้คนในชุมชน การคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและประเพณีไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความสามัคคี

และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตใจของผู้สูงอายุ ทำให้รู้สึกมีคุณค่าและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Sae-Wang, 2017)

สำหรับจังหวัดลำปาง วัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น ประเพณีสงกรานต์ การทำบุญสืบชะตา และการฟังธรรมเทศนาในวันพระ เป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดและถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นหลัง ประเพณีเหล่านี้ยังมีคุณค่าทางจิตวิญญาณและช่วยสร้างความรู้สึกผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัวและชุมชน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความสุขและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (Ruentun et al., 2019)

นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรม เช่น การจัดกิจกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านเหล่านั้นผ่านสื่อออนไลน์ หรือการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันที่มีเนื้อหาท้องถิ่น สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงข้อมูลและกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้มากขึ้น ทั้งยังช่วยลดช่องว่างระหว่างวัยในครอบครัว โดยการออกแบบกิจกรรมหรือเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตดั้งเดิมและภาษาท้องถิ่น จะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกคุ้นเคย เข้าใจง่าย และเปิดรับต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ (World Health Organization, 2022; United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 2023)

กล่าวโดยสรุป วัฒนธรรมและประเพณีเมื่อได้รับการส่งเสริมควบคู่กับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม จะทำหน้าที่เป็นทั้งกลไกทางสังคมในการธำรงอัตลักษณ์ชุมชน และเป็นเครื่องมือเชิงนวัตกรรมในการขยายการเข้าถึงกิจกรรมทางวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความสุข ความมั่นคงทางอารมณ์ และการมีส่วนร่วมในสังคม อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนในบริบทสังคมร่วมสมัย

แนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้

การส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทต่อการดำรงชีวิตประจำวันอย่างกว้างขวาง การออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุจึงควรมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การใช้สมาร์ทโฟนเพื่อการสื่อสาร การเข้าถึง

ข้อมูลออนไลน์ การใช้แอปพลิเคชันสำหรับบริการสาธารณะ หรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อความบันเทิงและกิจกรรมสันทนาการ (Mitzner et al., 2019; Vaportzis, Clausen, & Gow, 2017)

แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของการเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Andragogy) โดยผู้สูงอายุจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อกิจกรรมการเรียนรู้มีความหมายต่อชีวิตจริงและสามารถนำไปใช้ได้ทันที (Knowles, 1984; Merriam & Bierema, 2014) การจัดหลักสูตรจึงควรออกแบบให้มีความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ เช่น การสอนแบบกลุ่มเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย เช่น วิดีโอสอนหรือคู่มือภาพประกอบ และการมีผู้ช่วยหรือผู้แนะนำในการเรียนรู้ (Mentor-based Learning) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความมั่นใจและลดความวิตกกังวลในการใช้เทคโนโลยี (Charness & Boot, 2016)

นอกจากนี้ การเรียนรู้ควรจัดในบริบทที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ การบูรณาการเนื้อหาทางวัฒนธรรมเข้ากับเทคโนโลยี เช่น การใช้โซเชียลมีเดียเพื่อเผยแพร่กิจกรรมประเพณีหรือศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น จะช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดแรงจูงใจ มีส่วนร่วม และเข้าใจการใช้งานเทคโนโลยีได้ง่ายขึ้น (Gay, 2010; UNESCO, 2023)

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุควรเป็นไปอย่างบูรณาการโดยครอบคลุมทั้ง (1) การจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ (2) การสร้างเครือข่ายสนับสนุนการเรียนรู้ระหว่างผู้สูงอายุและคนรุ่นใหม่ (3) การส่งเสริมให้มีการวิจัยต่อเนื่องเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในบริบทท้องถิ่น (4) การสร้างสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ (5) การบูรณาการวัฒนธรรมและประเพณีในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ในบริบทของวัฒนธรรมและประเพณีได้อย่างมั่นใจและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากการเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุและความท้าทายด้านเทคโนโลยี สร้างความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรและกลไกสนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ควรออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของผู้สูงอายุ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน

เช่น การใช้สมาร์ทโฟนเพื่อการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลออนไลน์ และการใช้บริการดิจิทัลภาครัฐ โดยหลักสูตรควรมีความยืดหยุ่น ใช้สื่อและวิธีการสอนที่เข้าใจง่าย และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง

2. การสร้างเครือข่ายสนับสนุนการเรียนรู้ระหว่างผู้สูงอายุและคนรุ่นใหม่ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้สูงอายุและคนรุ่นใหม่ ผ่านกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Learning) จะช่วยลดช่องว่างด้านทักษะดิจิทัลและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การส่งเสริมให้มีการวิจัยต่อเนื่องเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในบริบทท้องถิ่น การศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้พัฒนานโยบายและหลักสูตรเข้าใจปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่จริง โดยเฉพาะการวิจัยด้านทักษะดิจิทัล การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี และการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำผลวิจัยไปปรับปรุงหลักสูตรและนโยบายได้อย่างเหมาะสม

4. การสร้างสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ควรพัฒนาสถานที่เรียนรู้ที่สะดวก ปลอดภัย และเป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เช่น ห้องเรียนที่มีอุปกรณ์เหมาะสม แสงสว่างเพียงพอ และระบบอินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงง่าย การสนับสนุนทางเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลที่ออกแบบให้ใช้งานง่าย (User-friendly) จะช่วยให้ผู้สูงอายุเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และลดความกังวลในการใช้งาน

5. การบูรณาการวัฒนธรรมและประเพณีในกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้กับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น เช่น การใช้กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมหรือประเพณีท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความคุ้นเคยและแรงจูงใจในการเรียนรู้เทคโนโลยีมากขึ้น

แสดงเป็นแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารการศึกษาเพื่อผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง: การเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ในบริบทของวัฒนธรรมและประเพณี

สรุป

การเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง สะท้อนถึงความท้าทายที่เกิดขึ้นในหลายมิติ โดยเฉพาะด้านการเรียนรู้และการปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวันและการเข้าถึงบริการสาธารณะในยุคดิจิทัล (Charness & Boot, 2016; Vaportzis, Clausen, & Gow, 2017) ผู้สูงอายุจำนวนมากยังขาดทักษะความรู้ดิจิทัลและความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพและการมีส่วนร่วมในสังคม

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุควรคำนึงถึง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนภาคเหนือตอนบน การออกแบบหลักสูตร ที่บูรณาการเนื้อหาดิจิทัลกับกิจกรรมและวิถีชีวิตที่ผู้สูงอายุคุ้นเคย จะช่วยสร้างแรงจูงใจและทำให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิผลมากขึ้น (Gay, 2010; UNESCO, 2023) นอกจากนี้ การจัด กิจกรรมเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบกลุ่ม การใช้สื่อที่เหมาะสม และการมีผู้ช่วย

แนะนำการใช้งาน ยังช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความมั่นใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ทันที

References

- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Charness, N., & Boot, W. R. (2016). Aging and information technology use: Potential and barriers. *Current Directions in Psychological Science*, 25(6), 513–521.
- Czaja, S. J., Boot, W. R., Charness, N., Rogers, W. A., & Sharit, J. (2019). *Designing for older adults: Principles and creative human factors approaches* (3rd ed.). Boca Raton, FL: CRC Press.
- Czaja, S. J., Charness, N., Fisk, A. D., Hertzog, C., Nair, S. N., Rogers, W. A., & Sharit, J. (2006). Factors predicting the use of technology: Findings from the Center for Research and Education on Aging and Technology Enhancement (CREATE). *Psychology and Aging*, 21(2), 333-352. Retrieved October 15, 2025, from doi:10.1037/0882-7974.21.2.333
- Delors, J., Al Mufti, I., Amagi, I., Carneiro, R., Chung, F., Geremek, B., ... Nanzhao, Z. (1996). *Learning: The treasure within*. Paris: UNESCO.
- Department of Older Persons. (2023). *Annual report on the situation of older persons in Thailand 2023*. Ministry of Social Development and Human Security. Retrieved October 18, 2025, from https://www.dop.go.th/download/statistics/th1738230377-2563_1.pdf
- Findsen, B., & Formosa, M. (2011). *Lifelong learning in later life: A handbook on older adult learning*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed*. NY: Continuum.
-

- Gay, G. (2010). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice* (2nd ed.). NY: Teachers College Press.
- Hunsaker, A., & Hargittai, E. (2018). A review of Internet use among older adults. *New Media & Society*, 20(10), 3937-3954. Retrieved October 15, 2025, from doi:10.1177/1461444818787348
- Jarvis, P. (2012). *Adult learning in the social context*. London: Routledge.
- Jitae, S., & Sukseetong, N. (2022). Lanna Local Wisdom: Practice for Elderly Health Promotion. *Journal of Liberal Arts Thammasat University*, 22(2), 242-259. Retrieved October 13, 2025, from <https://doi.org/10.14456/lartstu.2022.22>
- Jitpiomsri, A. . (2021). The Factors of Knowledge, Attitudes, and Trends towards the Internet of Things (IoT) of the Technology Users in Bangkok Metropolitan and Vicinity. *Siam Communication Review*, 20(2), 45-62. retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/commartsreviewsiamu/article/view/255765>
- Knodel, J., & Chayovan, N. (2008). *Population ageing and the well-being of older persons in Thailand: Past trends, current situation and future challenges*. UNFPA Thailand and Asia and the Pacific Regional Office.
- Knowles, M. S. (1984). *The adult learner: A neglected species* (3rd ed.). Houston, TX: Gulf Publishing.
- Ladson-Billings, G. (1995). Toward a theory of culturally relevant pedagogy. *American Educational Research Journal*, 32(3), 465-491. Retrieved October 15, 2025, from doi:10.3102/00028312032003465
- Lampang Provincial Statistical Office. (2020). *Lampang province statistical report 2020*. Retrieved October 13, 2025, from

https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/statistical_system?%2Fnsso%2Fstatistical_system=&nso_province_type1=700&page=129

Merriam, S. B. (2001). Andragogy and self-directed learning: Pillars of adult learning theory. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 2001(89), 3-14. Retrieved October 15, 2025, from doi:10.1002/ace.3

Merriam, S. B., & Bierema, L. L. (2014). *Adult learning: Linking theory and practice*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Merriam, S. B., & Kee, Y. (2014). Promoting community wellbeing: The case for lifelong learning for older adults. *Adult Education Quarterly*, 64(2), 128-144. Retrieved October 15, 2025, from doi:10.1177/0741713613513633

Ministry of Digital Economy and Society. (2020). *National digital economy and society development plan*. Retrieved October 13, 2025, from https://www.dga.or.th/wp-content/uploads/2019/12/file_a4896b965af230086779f7fc85041235.pdf

Ministry of Education, Thailand. (2021). *Education in Thailand 2019-2021*. Retrieved October 20, 2025, from <http://mis.moe.go.th/wp-content/uploads/2022/07/2562p.pdf>

National Statistical Office. (2020). *Population projections for Thailand 2010-2040*. Retrieved October 13, 2025, from <https://www.nso.go.th/public/e-book/Statistical-Yearbook/SYB-2020/83/>

National Statistical Office. (2024). *Statistical yearbook Thailand 2024*. Retrieved October 18, 2025, from <https://www.nso.go.th/public/e-book/Statistical-Yearbook/SYB-2024/78/>

Office of the National Economic and Social Development Council. (2017).

Twelfth national economic and social development plan (2017–2021).

Retrieved October 13, 2025, from <https://www.nesdc.go.th/the-national-economic-and-social-development-plan/the-twelfth-plan/>

Sae-Wang, R. (2017). Cultural heritage management in Thailand: common barrier and the possible way to survive. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 133-160. Retrieved October 15, 2025, from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/hasss/article/download/94435/73833>

Seifert, A. (2020). The digital exclusion of older adults during the COVID-19 pandemic. *Journal of Gerontological Social Work*, 63(6-7), 674-676.

Retrieved October 18, 2025, from doi:10.1080/01634372.2020.1764687

Thai Health Promotion Foundation. (2024). *Media literacy development for Thai elderly: An integrative approach*. Retrieved October 13, 2025, from <https://www.iceml.org/Doc/ReportResearch-2024-Integrative-Approach.pdf>

Ruentun, K., Khotsupho, .P, Phra Maha Angkarn Yanamethi, Wanta, P., & Yesuwan, T. (2019). The guidelines to promote the identity of Lanna Buddhist traditional culture of Lampang Province. *Journal of Buddhist Studies*, 10(2). Retrieved October 13, 2025, from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JBS/article/view/215843>

Tipayalai, K. (2025). Digital skills of vulnerable elderly groups in Thailand: Factors and challenges in entering the digital world. (aBRIDGEd No. 6/2025). Puey Ungphakorn Institute for Economic Research. Retrieved October 13, 2025, from <https://www.pier.or.th/abridged/2025/06/>

Tumakaew, J, Sridee, S., & Panyawuttrakul, H. (2024). Communication to preserve Lanna cultural traditions and promote local wisdom. *MCU Ubonratchathani Journal of Buddhist Studies (JOBUS)*, 6(3), 1947–1956.

UNESCO. (2015). *Recommendation on adult learning and education*. Retrieved October 20, 2025, from

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245179>

_____. *Rethinking education: Towards a global common good?*. Retrieved October 20, 2025, from

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232555>

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2023). *Culture for sustainable development: Policy brief*. Retrieved October 20, 2025, from <https://www.unesco.org/en/sustainable-development/culture>

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. Retrieved October 20, 2025, from

<https://www.undp.org/ukraine/publications/transforming-our-world-2030-agenda-sustainable-development>

_____. (2019). *World population ageing 2019: Highlights*. Retrieved October 20, 2025, from

<https://digitallibrary.un.org/record/3846855/files/WorldPopulationAgeing2019-Highlights.pdf>

_____. (2023). *World social report 2023: Leaving no one behind in an ageing world*. Retrieved October 20, 2025, from

<https://digitallibrary.un.org/record/4000104/files/2023wsr-fullreport.pdf>

van Deursen, A. J. A. M., & Helsper, E. J. (2015). The third-level digital divide: Who benefits most from being online? *Communication and Information Technologies Annual*, 10, 29-52. Retrieved October 18, 2025, from doi:10.1108/S2050-206020150000010002

- Van Volkom, M., Stapley, J. C., & Malter, V. (2020). Use of communication technology and social connectedness among older adults. *Journal of Technology in Human Services*, 38(1), 13-24. Retrieved October 18, 2025, from doi:10.1080/15228835.2019.1652303
- Vaportzis, E., Clausen, M. G., & Gow, A. J. (2017). Older adults perceptions of technology and barriers to interacting with tablet computers: A focus group study. *Frontiers in Psychology*, 8, 1687.
- World Health Organization. (2021). *Ageing and health*. Retrieved October 13, 2025, from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>
- _____. (2022). *Global age-friendly cities: A guide to policy and practice*. Retrieved October 23, 2025, from <https://www.who.int/publications/i/item/9789241547307>
- _____. (2022). *Global report on ageism*. Retrieved October 23, 2025, from <https://www.who.int/publications/i/item/9789240016866>.